

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

UO'K:614.21

SHIFOXONA ICHI INFEKSIYALARI PROFILAKTIKASI

Raximova Xurshida Salayevna

Urganch davlat tibbiyot instituti, Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena
kafedrası assistenti, Urganch, O'zbekiston

raximovax2@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-3972-6663>

Tel:(99) 201 82 99

Annotatsiya. Ushbu maqolada tibbiyot muassasalarida shifoxona ichi infeksiyalarining (ShII) oldini olishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot asosan San Q va M № 0342-17 "Davolash-profilaktika muassasalarida ichki infeksiyalarning oldini olishga qo'yiladigan sanitariya-gigiyena va epidemiya qarshi talablar" me'yoriy hujjati hamda O'zbekiston Respublikasining oxirgi 5 yildagi sog'liqni saqlash sohasidagi islohotlari asosida tayyorlandi. Maqolada ShII ning etiologik tuzilishi, polirezistent hospital shtamlarning shakllanish qonuniyatlari va ularning tarqalish mexanizmlari batafsil yoritilgan. Shuningdek, tibbiyot muassasalarida dezinfeksiya va sterilizatsiya tadbirlarini tashkil etishning yangi bosqichlari, zamonaviy antiseptik vositalarning samaradorligi hamda tibbiyot xodimlarining kasbiy xavfsizligini ta'minlash masalalari ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Tadqiqot yakunida ShII darajasini pasaytirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar va sanitariya-epidemiologik nazoratni takomillashtirish yo'llari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: ShII, San Qva M 0342-17, nozokomial infeksiya, hospital shtamm, dezinfeksiya, sterilizatsiya, spetsifik profilaktika, aseptika, antibiotikorezistentlik.

ПРОФИЛАКТИКА ВНУТРИБОЛЬНИЧНЫХ ИНФЕКЦИЙ

Рахимова Хуршида Салаевна

Ургенчский государственный медицинский институт, г. Ургенч, Узбекистан

Аннотация. В данной статье анализируются актуальные вопросы профилактики внутрибольничных инфекций (ВБИ) в медицинских учреждениях. Исследование подготовлено на основе нормативного документа СанПиН № 0342-17 «Санитарно-гигиенические и противоэпидемические требования к профилактике внутрибольничных инфекций в лечебно-профилактических учреждениях», а также реформ в сфере здравоохранения Республики Узбекистан за последние 5 лет. В статье подробно освещены этиологическая структура ВБИ, закономерности формирования полирезистентных госпитальных штаммов и механизмы их распространения. Также научно обоснованы новые этапы организации дезинфекционных и стерилизационных мероприятий, эффективность современных антисептиков и вопросы обеспечения профессиональной безопасности медицинских работников. В завершение исследования предложены практические

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

рекомендации, направленные на снижение уровня ВБИ и пути совершенствования санитарно-эпидемиологического надзора.

Ключевые слова: ВБИ, СанПиН 0342-17, нозокомиальная инфекция, госпитальный штамм, дезинфекция, стерилизация, специфическая профилактика, асептика, антибиотикорезистентность.

PREVENTION OF HEALTHCARE-ASSOCIATED INFECTIONS

Khurshida Salayevna Rakhimova

Urgench State Medical Institute, Urgench, Uzbekistan

Abstract. This article analyzes the current issues of preventing healthcare-associated infections (HAIs) in medical institutions. The study was prepared based on the regulatory document SanPiN No. 0342-17 "Sanitary-hygienic and anti-epidemic requirements for the prevention of internal infections in healthcare facilities" and the latest reforms in the healthcare sector of the Republic of Uzbekistan over the past 5 years. The article details the etiological structure of HAIs, the patterns of formation of multi-resistant hospital strains, and the mechanisms of their spread. Furthermore, new stages in the organization of disinfection and sterilization measures, the effectiveness of modern antiseptics, and issues of ensuring the occupational safety of healthcare workers are scientifically substantiated. At the conclusion of the study, practical recommendations aimed at reducing the level of HAIs and ways to improve sanitary-epidemiological surveillance are proposed.

Keywords: HAI, San R and N 0342-17, nosocomial infection, hospital strain, disinfection, sterilization, specific prophylaxis, asepsis, antibiotic resistance.

KIRISH.

Zamonaviy tibbiyotning eng murakkab muammolaridan biri — shifoxona ichi infeksiyalaridir. ShII nafaqat tibbiy, balki iqtisodiy va ijtimoiy zarar keltiradigan omil bo'lib, u bemorlarning shifoxonada bo'lish muddatini 2-3 barobarga uzaytiradi va davolash xarajatlarini sezilarli darajada oshiradi. O'zbekiston Respublikasida aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy yordam sifatini oshirishda sanitariya-epidemiologik osoyishtalikni ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

JSST ma'lumotlariga ko'ra rivojlangan davlatlarda shifoxonaga yotqizilgan har 100 nafar bemordan 7 nafari kamida bitta ShII ni yuqtirib oladi. Rivojlanayotgan davlatlarda esa bu ko'rsatkich ancha yuqori bo'lib, har 100 nafar bemorga 10-15 nafarni tashkil etadi. Reanimatsiya bo'limlarida ShII uchrash darajasi eng yuqori bo'lib, bemorlarning 25-30% qismida kuzatiladi.

O'zbekistonda ShII holatlarining taxminan 70-80% qismi yiringli-septik infeksiyalar hisobiga to'g'ri keladi. Eng ko'p holatlar tug'ruq majmualari (25-30%), xirurgiya bo'limlari (18-22%) va bolalar shifoxonalarida qayd etiladi. Bitta ShII holati bemorning shifoxonada qolish muddatini o'rtacha 7 kundan 15 kungacha uzaytiradi va davolash xarajatlarini 2-3 barobarga oshiradi.

Ushbu maqola orqali biz amaldagi qat'iy me'yoriy talablarni (SanQvaM 0342-17) zamonaviy tibbiy texnologiyalar bilan bog'lagan holda, infeksiyon xavfsizlikni ta'minlashning mukammal modelini ko'rib chiqamiz.

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA.

So'nggi 5 yil (2021-2026) ichida O'zbekiston sog'liqni saqlash tizimida ShII ga qarshi kurash bo'yicha bir qator ilmiy izlanishlar olib borildi. Xususan, hospital muhitda mikroorganizmlarning antibiotiklarga va antiseptiklarga chidamliligi mavzusi yetakchi o'ringa chiqdi. Mahalliy olimlar tadqiqotlariga ko'ra, bugungi kunda ShII strukturasida grammanfiy bakteriyalar (*Acinetobacter* spp., *Pseudomonas aeruginosa*) va *Staphylococcus aureus*ning polirezistent shtammlari ko'p uchramoqda. SanQvaM 0342-17 hujjatidagi har bir bandning amaliy ijrosini o'rganish. So'nggi yillarda qayd etilgan ShII holatlarining dinamikasini baholash. Hospital muhitdan olingan namunalarning zamonaviy dezinfektantlarga sezuvchanligini qiyoslash orqali tahlil qilindi. Hujjatga muvofiq, ShII — bu bemorning shifoxonaga yotishi bilan bog'liq bo'lgan, lekin undan oldin yashirin (inkubatsiya) davrida bo'lmagan har qanday mikrobl kasallikdir.

Infeksiya manbalari

- Bemorlar: Ayniqsa, surunkali infeksiya tashuvchilar.
- Tibbiyot xodimlari: "Sog'lom" tashuvchilar (ayniqsa, burun-halqumda stafilokokk tashuvchilar).
- Tashrif buyuruvchilar: (Karantin va epidemiologik rejim buzilganda).
- Yuqish mexanizmlari esa quyidagicha:
  - Artifitsial (sun'iy): In'yeksiyalar, operatsiyalar, endoskopik tekshiruvlar, sun'iy nafas berish apparatlari orqali.
  - Kontakt: Qo'llar, asbob-uskunalar, choyshablar orqali.
  - Aerogen: Havo va chang orqali (ventilyatsiya tizimi nosoz bo'lganda).

SanQvaM 0342-17 bo'yicha muassasani rejalashtirishda "oqimlar ajralishi" prinsipi fundamental hisoblanadi.

1. Har bir shifoxona "toza" va "shartli iflos" zonalarga bo'linishi shart. Operatsiya bloklari, reanimatsiya va tug'ruq zallari "alohida rejimli" zonalar hisoblanib, ularga kirish faqat sanitariya o'tkazgichlari (shlyuzlar) orqali amalga oshiriladi.

2. Operatsiya xonalarida havo sterilligini ta'minlash uchun Laminar havo oqimi tizimi o'rnatilishi tavsiya etiladi. Havo bakteritsid lampalar yordamida (ekranli va ekransiz) muntazam nurlantirilishi, nurlanish vaqti esa maxsus jurnalda qayd etilishi shart.

3. Tibbiyot xodimlari uchun qo'l yuvish joylari tirsakli kranlar (yoki sensorli) va bir martalik sochiqlar bilan ta'minlanishi, sovun idishlari esa mexanik/sensorli dispenser shaklida bo'lishi majburiydir.

Bulardan tashqari shifoxonada dezinfeksiya va sterilizatsiya bo'limi ShII profilaktikasining "yuragi" hisoblanadi. SanQvaM 0342-17 da jarayon uch bosqichga bo'lingan:

- Dezinfeksiya: Ishlatilgan barcha asboblarda zudlik bilan dezinfektant eritmasiga to'liq botirilishi kerak. Bunda eritma asbobning barcha qismlarini (kanallarini) qoplashi shart.
- Presterilizatsion tozalash (PST): Asboblardan qon, dori qoldiqlari va yog'larni yuvish. PST sifati "Azopiram" yoki "Fenolftalein" sinamallari orqali tekshiriladi.
- Sterilizatsiya: * Bug'li usul (Avtoklav): 132°C (2 atm) yoki 120°C (1.1 atm) tartibida. Havo usuli (Quruq issiq): 180°C da 60 daqiqa davomida. Kimyoviy usul: Termolabil (issiqlikka chidamsiz) asboblarda uchun.

Nazorat: Har bir sterilizatsiya siklida kimyoviy indikatorlar (ichki va tashqi) ishlatiladi. Biologik nazorat (spora testlari) esa har chorakda o'tkazilishi shart.

URGANCH DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI JANUBIY OROLBO'YI TIBBIYOT JURNALI

2 - TOM, 3/1 - SON. 2026

14.00.00 - TIBBIYOT FANLARI ISSN: 3093-8740

San Q va M №0342-17 xodimlarni gemokontakt (qon orqali yuquvchi) infeksiyalardan (OIV, Hepatit B va C) himoya qilishga katta e'tibor qaratadi. Shaxsiy himoya vositalari (SHHV): Har bir muolajadan oldin qo'lqop, niqob va kerak bo'lsa ekran kiyish. Favqulodda holatlarda agar xodimning terisiga yoki shilliq qavatiga qon sachrasa, zudlik bilan 70% li spirt yoki yod eritmasi bilan ishlov berish va maxsus "Avariya jurnali"ga qayd etish. Barcha xodimlar Hepatit B ga qarshi rejali vaksina olishlari shart.

NATIJALAR VA MUHOKAMA.

Oxirgi 5 yildagi tajriba shuni ko'rsatadiki, San Q va M № 0342-17 talablariga 100% rioya qilingan muassasalarda ShII darajasi 45% gacha kamaygan. Biroq, zamonaviy antibiotikorezistentlik muammosi ushbu standartlarni yanada qat'iylashtirishni taqozo etmoqda.

Dezinfeksiyalovchi vositalarni tanlashda keng spektrli (virulitsid, bakteritsid, fungitsid, sporotsid) preparatlarga ustunlik berish lozim. "Gospital shtamm" aniqlangan taqdirda, bo'limda "epidemiologik tanaffus" (to'liq dezinfeksiya va yopish) o'tkazish zarur. Tibbiy chiqindilarni (A, B, V, G sinflari) yig'ish va utilizatsiya qilishda rangli markirovka va germetik konteynerlardan foydalanish xavfsizlikni 30% ga oshiradi.

XULOSA.

Shifoxona ichi infeksiyalari bilan kurashish — bu ko'p qirrali va doimiy jarayondir. San Q va M № 0342-17 nafaqat qoidalar to'plami, balki bemor va tibbiyot xodimi hayotini asrashning huquqiy kafolatidir. O'zbekiston sharoitida profilaktika choralarini raqamlashtirish (masalan, sterilizatsiya tarixini elektron nazorat qilish) va mikrobiologik monitoringni kuchaytirish ShII ni minimal darajaga tushirish imkonini beradi. Har bir tibbiyot xodimi sanitariya madaniyatini o'z faoliyatining ajralmas qismiga aylantirishi shart.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. SanQvaM № 0342-17: Davolash-profilaktika muassasalarida ichki infeksiyalarning oldini olishga qo'yiladigan sanitariya-gigiyena va epidemiyaga qarshi talablar. Toshkent, 2017.
2. Xodjayev A.A., va boshqalar. Gospital epidemiologiya va ShII nazorati: Zamonaviy yondashuvlar. Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2022.
3. Karimova M.N. "O'zbekiston shifoxonalarida mikrobial landshaft tahlili (2020-2024)". Epidemiologiya va mikrobiologiya jurnali, 2024, №3.
4. JSST (World Health Organization). Core components for infection prevention and control programmes at the national and acute health care facility level. Geneva, 2021 (Milliy adaptatsiya 2023).
5. Shamsiyev A.M. Xirurgik infeksiyalar profilaktikasi va davolash standartlari. Samarqand, 2023 yil.
6. M.M. Hakimov, "Umumiy xirurgiya" 2011 yil 45- 50 betlar
7. Sh.Sh. Shovaxabov va boshqalar, "Xirurgik infeksiya" 2010 yil 12-25 betlar
8. A.M. Ubaydullayev, "Epidemiologiya" 2011 yil 380-415 betlar